

Ważniejsze wydarzenia w polskim życiu katolickim w r. 1970

Opracowali: O. Anzelm Szeinke O. F. M., ks. Zbigniew Jakubowski C. R. L.
i O. Szczepan Pawlik O. F. M.

NOWI BISKUPI

Ojciec św. Paweł VI powołał do godności biskupiej następujących kapłanów:

ks. dra Henryka Gulbinowicza, rektora Seminarium Duchownego w Olsztynie i ustanowił go administratorem apostolskim w Białymstoku;

ks. dra Stanisława Smoleńskiego, profesora Seminarium Metropolitalnego w Krakowie oraz ks. dra Albina Malysiaka, ze Zgromadzenia Księża Misjonarzy św. Wincentego a Paulo, przeznaczając ich do pomocy arcybiskupowi krakowskiemu kard. K. Wojtyłe;

ks. dra Mikołaja Sasinowskiego, rektora Seminarium Duchownego w Łomży, mianując go biskupem ordynariuszem Diecezji Łomżyńskiej; ks. mgra Tadeusza Błaszkiwicza, profesora Seminarium Duch. w Przemysłu i ustanowił go biskupem pomocniczym ordynariusza Diecezji Przemyskiej bpa I. Tokarczuka;

ks. mgra Antoniego Adamiuka, kanclerza Kurii Biskupiej w Opolu i ustanowił go biskupem pomocniczym administratorem apost. w Opolu, bpa F. Jopa;

ks. Czesława Domina, referenta duszpasterstwa w Kurii Diecezjalnej w Katowicach, zlecając mu obo-

wiązki biskupa pomocniczego ordynariusza Diecezji Katowickiej bpa H. Bednorza;

ks. dra Zbigniewa Kraszewskiego, rektora Seminarium Metropolitalnego w Warszawie i ustanowił go biskupem pomocniczym abpa warszawskiego kard. S. Wyszyńskiego, Prymasa Polski.

Bp Henryk Gulbinowicz urodził się 17 października 1928 r. w powiecie wileńsko-trockim. W Wilnie ukończył szkołę podstawową i gimnazjum św. Kazimierza prowadzone przez jezuitów. W 1944 r. wstąpił do Seminarium Duchownego w Wilnie. Święcenia kapłańskie otrzymał 18 czerwca 1950 r. w Białymstoku. Przez jeden rok był wikariuszem parafii Szudziałowo. W l. 1951—1955 odbywał studia specjalistyczne na Wydziale Teologicznym KUL, uwieńczone w r. 1955 stopniem doktorskim za pracę „Zagadnienie niewolnictwa w pismach św. Ambrożego”. Od stycznia 1956 do września 1959 pełnił obowiązki wikariusza i duszpasterza akademickiego w Białymstoku. Następnie objął wykłady teologii moralnej w Seminarium Duchownym w Olsztynie. W r. 1960 został prefektem, 1962 wicerektorem, a 1968 rektorem tejże uczelni. W „Studiach Warmińskich” oraz in-

nych periodykach kościelnych opublikował kilka artykułów z zakresu teologii moralnej, prawosławia kręgu rosyjskiego oraz formacji do stanu kapłańskiego. Konsekracja odbyła się 8 lutego 1970 w prokatedrze w Białymstoku. Konsekratorem był Ks. Prymas, a współkonsekratorami bpi J. Drzazga z Olsztyna i K. Majdański z Włocławka.

Bp Stanisław Smoleński urodził się 17 maja 1915 r. w Krakowie. Gimnazjum im. H. Sienkiewicza ukończył w r. 1933. Następnie wstąpił do Seminarium Duchownego w Krakowie. Studia odbywał na Wydziale Teologicznym UJ. Święcenia kapłańskie otrzymał 1937 r. z rąk abpa A. Sapiehy. Następnie został skierowany na studia specjalistyczne do Papieskiego Instytutu Angelicum w Rzymie, które ukończył w 1939 r. zdobywając stopień licencjatu. W okresie II wojny światowej był wykładowcą w Seminarium Duchownym w Krakowie. Równocześnie pełnił obowiązki katechety i rektora kościoła św. Wojciecha. W l. 1944—1961 zajmował stanowisko ojca duchownego Seminarium. W r. 1948 uzyskał stopień doktora teologii na Wydziale Teologii UJ na podstawie pracy z zakresu teologii moralnej. W tym samym roku rozpoczął wykłady teologii moralnej i życia wewnętrznego początkowo na UJ a potem w Seminarium. W r. 1960 został odznaczony tytułem Szambelana Papieskiego. W r. 1964 objął wykłady teologii moralnej w Krakowie. Ostatnio pełnił obowiązki rektora kościoła SS. Felicjanek w Krakowie na Smoleńsku. Opublikował kilka

artykułów z zakresu swej specjalności.

Ks. Albin Małysiak urodził się 12 VI 1917 r. w Ślemieniu pow. Żywiec. W r. 1934 wstąpił do Zgromadzenia Księża Misjonarzy św. Wincentego a Paulo. Studia Teologiczne odbył w Instytucie Teologicznym Księża Misjonarzy w Krakowie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1941 r. W pierwszych latach kapłaństwa pracował jako katecheta i wikariusz w Zambrzycach i Tarnowie. Następnie pełnił obowiązki kapelana zakładu dla starców im. Helców w Krakowie, prowadził sprawy administracyjno-gospodarcze w domach swego Zgromadzenia, kierował przez trzy lata Zakładem Wychowawczym dla chłopców im. Ks. Siemaszki w Krakowie. W r. 1950 uzyskał na Wydziale Teologicznym UJ stopień doktora teologii moralnej. Od 1952 prowadził na Instytucie Teologicznym Zgromadzenia wykłady teologii pastoralnej. W r. 1959 mianowano go administratorem parafii Matki Boskiej z Lourdes na Nowej Wsi w Krakowie. Oddawał się poza tym pracy misyjnej i rekolekcyjnej. Specjalizował się w zagadnieniach duszpasterstwa wielkomięjskiego i młodzieżowego. W r. 1969 wszedł do Rady Kapłańskiej Archidiecezji Krakowskiej.

Konsekracja biskupów Smoleńskiego i Małysiaka odbyła się w katedrze na Wawelu w dniu 5 kwietnia. Dopełnił jej Karol kard. Wojtyła przy współudziale bpów S. Barely, B. Dąbrowskiego, J. Grobliczkiego i J. Pietraszki.

Bp Mikołaj Sasinowski urodził się 16 października 1909 r. we wsi Mieczki, woj. białostockim. Studia gimnazjalne ukończył w Łomży

w r. 1930. Po odbyciu służby wojskowej w r. 1931 wstąpił do Seminarium Duchownego w Łomży. Święcenia kapłańskie otrzymał w r. 1936. Po krótkim stażu pracy duszpasterskiej poświęcił się studiom na Wydziale Teologicznym UW. Wybuch II wojny zastał go we Francji, gdzie wstąpił do Wojska Polskiego, obejmując stanowisko kapelana w Polskim Centrum Wyszkożenia Lotniczego w Lyonie. Po klęsce Francji przeniósł się wraz z polskim lotnictwem do Afryki północnej a potem do Wielkiej Brytanii. Przez dwa lata był kapelanem Polskich Dywizjonów Bombowych 304 i 305. Następnie, do chwili wyjazdu do Polski jesienią 1946, był prefektem w Lotniczym Gimnazjum Technicznym w Halfen. Po powrocie do kraju pracował jako wikariusz w Ostrołęce. Równocześnie kontynuował studia wyższe, uwieńczone uzyskaniem doktoratu z prawa kanonicznego. W 1949 r. objął obowiązki ojca duchownego i profesora, a w r. 1967 rektora Seminarium Duchownego w Łomży. Sakry biskupiej w katedrze łomżyńskiej 5 kwietnia 1970 r. udzielił Nominatowi Stefan kard. Wyszyński, Prymas Polski, przy współudziale biskupów J. Mazura i A. Mościckiego.

Bp Tadeusz Błaszkiewicz, urodzony 21 września 1916 w Przemyślu, kształcił się w gimnazjum OO. Jezuitów w Chyrowie. Potem studiował filologię klasyczną na UJ oraz przez jeden rok na Akademii Handlowej w Krakowie. Zmobilizowany we wrześniu 1939 r. brał udział w kampanii na froncie południowym w Armii Karpaty. Następnie brał czynny udział w konspiracji w Armii Krajowej i w taj-

nym nauczaniu. W listopadzie 1944 r. wstąpił do Seminarium Duchownego Diecezji Przemyśkiej. Dnia 19 czerwca 1949 otrzymał święcenia kapłańskie. Po roku pracy duszpasterskiej udał się na KUL, gdzie w l. 1950—1952 otrzymał magisterium z filologii klasycznej i filozofii. W r. 1952 został powołany na stanowisko prefekta i profesora języka łacińskiego oraz greckiego, a od 1967 również psychologii wychowawczej i pedagogiki w Seminarium Duchownym w Przemyślu. Ponadto spełniał obowiązki referenta Kurii Biskupiej. Udzielał się w pracy duszpasterskiej, głosząc nauki, konferencje i rekolekcje. Konsekracja biskupia odbyła się 29 czerwca w katedrze przemyskiej. Dopełnił jej bp I. Tokarczuk przy współudziale bpów J. Ablewicza z Tarnowa i J. Nowickiego z Lubaczowa. Bp Błaszkiewicz otrzymał nominację na wikariusza generalnego, przewodniczącego Wydziału Nauki Katolickiej w diecezji oraz referenta do spraw żeńskich zgromadzeń zakonnych.

Bp Antoni Adamiuk ur. się 18 grudnia 1913 r. w Oldforge, Pa (USA). Po ukończeniu gimnazjum w Tarnopolu wstąpił do Seminarium Duchownego we Lwowie, gdzie w r. 1939 otrzymał święcenia kapłańskie. W tym samym czasie na Wydziale Teologicznym UJK uzyskał stopień magistra teologii. W l. 1939—1944 był wikariuszem parafii Busk. Na skutek ewakuacji przez następny rok przebywał w Strzelcach Wielkich (diec. tarnowska). Od r. 1945—1957 pracował jako katecheta i duszpasterz w Głębzcycach, pełniąc równocześnie funkcje dziekana oraz obsługując okolice parafie. W r. 1959 został wizytatorem nauki religii,

a w roku następnym profesorem pedagogiki i katechetyki w Seminarium Diecezjalnym w Nysie. Od 1961 r. pełnił obowiązki kanclerza Kurii Biskupiej w Opolu. Wydał *Maty katechizm* (przygotowanie do I spowiedzi i komunii św.). Konsekracja odbyła się 5 lipca 1970 r. w prokatedrze w Opolu. Głównym konsekratorem był bp F. Jop.

Bp Czesław Domin ur. 6 lipca 1929 w Michałkowicach k. Siemianowic Śl. Gimnazjum ukończył w Katowicach. W r. 1948 rozpoczął studia teologiczne w Śląskim Seminarium Duchownym, uczęszczając na wykłady Wydziału Teologicznego UJ w Krakowie. Dn. 28 czerwca 1953 został wyświęcony na kapłana. Był kolejno wikariuszem katedry w Katowicach, parafii św. Katarzyny w Czechowicach i św. Mikołaja w Lublińcu. W 1957 r. otrzymał nominację na notariusza Kurii Diecezjalnej, pełniąc zarazem obowiązki katechety szkół średnich i duszpasterza akademickiego. W l. 1964—1969 był referentem w Kurii Biskupiej. W r. 1969 został wikariuszem ekonomem parafii Niepokalanego Poczęcia N. M. P. w Katowicach. Sakry biskupiej w dniu 15 sierpnia Nominatowi udzielił bp H. Bednorz, współkonsekratorami byli bp J. Bieniek i J. Kurpas. Bp Domin został powołany do Komisji Episkopatu dla Spraw Realizacji Uchwał II Soboru Watykańskiego.

Bp Zbigniew Józef Kraszewski urodził się w 1922 r. w Warszawie. W l. 1931—1939 uczęszczał do Kolegium Księży Marianów na Bielanach w Warszawie. W r. 1943 wstąpił na tajny pierwszy kurs Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, prowadzony metodą komple-

tów. Na kapłana został wyświęcony 12 marca 1945 r. W l. 1946—1956 pracował jako wikariusz w parafiach podwarszawskich i warszawskich. W r. 1954 na Wydziale Teologicznym UW uzyskał doktorat z teologii dogmatycznej. W l. 1955—57 pełnił obowiązki asystenta przy katedrze teologii dogmatycznej pozycyjnej na ATK. W grudniu 1956 r. został prefektem studiów i profesorem teologii dogmatycznej, w 1964 wicerektorem, a w kwietniu 1969 rektorem Seminarium Metropolitalnego w Warszawie. W l. 1963—64 przebywał w Rzymie, gdzie prowadził studia porównawcze z zakresu teologii dogmatycznej, mariologii i teologii kapłaństwa. W tym czasie wydał dwie większe prace: *Zagadnienie łaski w pismach apologetycznych II wieku* oraz *Mariologię*. Konsekracja biskupia odbyła się w archikatedrze warszawskiej dnia 8 grudnia 1970 r. Konsekratorem był Stefan kard. Wyszyński, współkonsekratorami bpi: W. Majewski i J. Modzelewski. Bp Kraszewski został mianowany proboszczem parafii Bożego Ciała w Warszawie na Kamionku.

A. S.

150-LECIE SEMINARIUM DUCHOWNEGO W SANDOMIERZU

Powstała w 1818 r. w ramach organizacji Kościoła katolickiego w Królestwie Polskim diecezja sandomierska otrzymała w 1820 r. własne Seminarium Duchowne. Powołał je do życia Adam Prosper Burzyński, biskup sandomierski. Uroczyste obchody jubileuszowe odbyły się dnia 29 września 1970 r. w kościele seminaryjnym p. w. św. Michała

Archanioła w Sandomierzu. W godzinach rannych Ks. Kardynał-Prymas odprawił mszę św. dla kleryków oraz wygłosił do nich homilię. Sumę koncelebrowali: bp P. Gołbiowski, administrator apostolski oraz dwunastu kapłanów przedstawicieli różnych grup duchowieństwa diecezji. Kazanie o roli kapłana w świecie współczesnym wygłosił Ks. Prymas. Odczytano telegram nadesłany przez Ojca św., a na zakończenie uroczystości odśpiewano „Ciebie Boga wysławiamy”. Następnie odbyła się akademія, na której bp W. Wójcik wygłosił referat na temat troski o formację kapłańską w Seminarium Duchownym w Sandomierzu w latach 1820—1970.

A. S.

75-LECIE KSIĘGARNI SW. WOJCIECHA

Najstarsza w Polsce katolicka firma wydawnicza Księgarnia św. Wojciecha w Poznaniu obchodziła w 1970 r. 75-lecie swego istnienia. Opublikowana z tej okazji *Bibliografia Wydawnictw Księgarni Św. Wojciecha 1895—1969*, owoc wieloletniej, benedyktyńskiej pracy dyr. Bolesława Żyndy, pozwala stwierdzić z perspektywy minionego okresu, że Instytucja ta, działając w warunkach, jakie jej stwarzały stosunki polityczno-społeczne, dobrze wypełniała swoje zadanie wobec Kościoła i Ojczyzny. Księgarnia św. Wojciecha bowiem na równi z celami religijnymi stawiała zawsze pracę narodową i patriotyczną.

Główne uroczystości jubileuszowe odbyły się w święto patronalne Wydawnictwa — św. Wojciecha. Dnia

23 kwietnia 1970 r. do siedziby Księgarni w Poznaniu przybyli: Prymas Polski kard. Wyszyński, abp A. Baraniak, bpi F. Jedwabski, T. Etter i J. Czerniak. Dostojnych Gości powitał dyrektor, ks. kan. L. Bielezowski, po czym oprowadził Ich po wystawie obrazującej 75-letni dorobek Księgarni. Następnie wszyscy udali się do pobliskiego kościoła św. Marcina, gdzie Metropolita Poznański odprawił mszę św., a Ks. Prymas wygłosił homilię. Dnia 25 kwietnia ks. arcybiskup odprawił w kościele OO. Jezuitów mszę św. za zmarłych założycieli i pracowników Księgarni. Uczczeniu pamięci Ich zasług było poświęcone przemówienie ks. inf. L. Haendschke. Po mszy św. odbyła się jubileuszowa akademія, podczas której dyr. Żynda wygłosił referat o idei i dziejach Instytucji. Ks. arcybiskup wręczył dyr. Żyndzie komandorię papieskiego Orderu św. Sylwestra, co oznaczało uznanie dla jego 50-letniej pracy w Księgarni oraz zasług dla całej Instytucji.

A. S.

50-LECIE DIECEZJI ŁÓDZKIEJ

Diecezja łódzka powołana do życia przez papieża Benedykta XV bullą „Christi Domini” z 10 grudnia 1820 r. obchodziła w 1970 r. swój złoty jubileusz. Centralne uroczystości odbyły się 13 grudnia w katedrze łódzkiej z udziałem całego Episkopatu Polski z Kardynałem-Prymasem i kard. Wojtyłą na czele. Na rozpoczęcie odczytano telegram Ojca św. Pawła VI. Sumę odprawił Metropolita Krakowski, a Słowo Boże wygłosił Ks. Prymas. Z okazji jubileuszu we wszystkich kościołach

diecezji odprawiły się okolicznościowe tridua, a 13 grudnia odczytano list pasterski ordynariusza diecezji bpa J. Rozwadowskiego poświęcony dziejom Kościoła łódzkiego oraz jego problematyce współczesnej.

A. S.

50-LECIE DOMU MISYJNEGO WERBISTÓW W PIENIĘŻNIE

Bez uroczystości zewnętrznych przeszedł jubileusz 50-lecia istnienia Domu Misjonarzy Słowa Bożego p. w. św. Wojciecha w Pieniężnie. W r. 1946 objęli go polscy werbiści i w r. 1947 otworzyli tu Niższe a w 1948 r. Wyższe Seminarium Duchowne. W l. 1948—1969 doprowadziło ono do kapłaństwa 150 alumnów, z których 68 wyjechało na misje do krajów zamorskich. Dom św. Wojciecha stał się ostatnio centrum ruchu misyjnego w Polsce. O jego prężności świadczy m. in. fakt, że rozpoczął wydawać własne studia poświęcone problematyce misyjnej.

A. S.

50-LECIE POLSKIEJ PROWINCJI OBLATÓW

Dnia 7 czerwca 1970 r. w Obrze (pow. Wolsztyn) odbyły się główne uroczystości jubileuszowe 50-lecia przybycia misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej do Polski i założenia polskiej prowincji. Sumę dziękczynną odprawił abp A. Baraniak, metropolita poznański, a okolicznościowe kazanie wygłosił ks. kard. Wyszynski, Prymas Polski. Obecnie prowincja liczy 270 członków, z których większość pracuje w kraju, a część

na Cejlonie, w Kamerunie, Szwecji, Belgii, Francji i Kanadzie. W dwóch ostatnich państwach działają dwie dobrze prosperujące polskie wiceprowincje. Z racji jubileuszu w Rzymie ukazała się książka *Oblaci polscy, Zarys dziejów prowincji polskiej misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej*, opracowana przez o. Józefa Pielorza.

A. S.

25-LECIE POLSKIEJ HIERARCHII NA ZIEMIACH ZACHODNICH I PÓLNOCNICH

W dniach 3—4 maja 1970 r. odbyły się we Wrocławiu centralne uroczystości związane z 25-leciem utworzenia polskiej organizacji życia katolickiego na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Poprzedziło je otwarcie 15 kwietnia w Muzeum Archidiecezjalnym wystawy obrazującej rozwój życia religijnego na tych terenach, a 19 kwietnia ogólnopolskiej wystawy poświęconej działalności zakonów, zorganizowanej w kościele NMP na Piasku. Mszę św. wieczorną na ołtarzu ustawionym na placu katedralnym koncelebrowali biskupi Ziem Zachodnich i Północnych. Kazanie wygłosił Kardynał-Prymas. Wziął w niej udział cały Episkopat Polski oraz goście z Czechosłowacji: bp F. Tomaszek, administrator apostolski z Pragi i bp Szczepan Trochta, ordynariusz litomierzycki. W dniu 4 maja w archikatedrze odbyła się publiczna sesja Episkopatu Polski. Zebranych powitał Pasterz Archidiecezji abp B. Kominek. Otwarcia sesji dokonał i obradom przewodniczył Ks. Prymas. Biskupi admini-

stratorzy apostolscy z Wrocławia, Opola, Gorzowa i Olsztyna kolejno złożyli sprawozdanie ze stanu Kościoła i życia religijnego w swych diecezjach. Po przemówieniu Kardynała-Prymasa, w którym ustosunkował się do postulatów wysuniętych przez sprawozdawców, bp Bronisław Dąbrowski odczytał „Ore-dzie Episkopatu Polski na 25-lecie organizacji Kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych”. Następnie doc. dr Z. Sułowski z KUL-u wygłosił referat na temat „Związki kościelne Śląska z Polską”. Potem odczytano tekst telegramu, jaki postanowiono przesłać do Ojca św. Na zakończenie sesji Ks. Prymas dokonał poświęcenia tablicy pamiątkowej ku czci kardynała Hlonda, który działając na mocy specjalnych uprawnień Stolicy Apostolskiej mianował w 1945 r. pierwszych administratorów apostolskich dla Ziem Zachodnich i Północnych. Pełnej dokumentacji jubileuszowych uroczystości poświęcono „Wrocławskie Wiadomości Kościelne” (nr 6 z czerwca 1970 r.)

A. S.

10-LECIE SAKRY BPA W. URBANA

W 1970 r. upłynęło 10 lat od wyniesienia do godności biskupiej ks. prof. W. Urbana. Odnotowujemy ten fakt na naszych łamach głównie dlatego, aby podkreślić, że Ks. Biskup mimo licznych obowiązków duszpasterskich związanych z piastowanym stanowiskiem nadal poświęca się pracy naukowej nad przeszłością Kościoła katolickiego w Polsce. Dla naszego celu wystar-

czy, że ograniczymy się do wyliczenia ważniejszych pozycji, które z tej dziedziny ostatnio opublikował: *Szkice z dziejów rzymskokatolickiej parafii w Bilce Szlacheckiej i jej duszpasterstwa*, Rzym 1964; *Z dziejów Sokolnickiej Królewskiej, Rzym 1964; Ostatni etap dziejów Kościoła w Polsce przed nowym tysiącleciem (1815—1965)*, Rzym 1966; *Ks. prof. Szczepan Szydelski*, Rzym 1969; *Duszpasterski wkład księży repatriantów w Archidiecezji Wrocławskiej w latach 1945—1970*, Wrocław 1970 (druk. Rzym); *Archidiecezja Wrocławska w latach 1945—1965*, „Nasza Przeszłość” t. 22: 1965 s. 10—68; *Szkice z dziejów diecezji wrocławskiej*, „Studia Theologica Varsoviensia” R. 3: 1965 fasc. 2 s. 383—417; R. 4: 1966, fasc. 1 s. 123—166; R. 5: 1967 fasc. 1 s. 11—72; *Powody i okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I*, tamże R. 4: 1966 fasc. 2 s. 11—35; *Akcja misyjna Kościoła katolickiego w Polsce*, w: *Księga tysiąclecia katolicyzmu w Polsce*, Lublin 1969, t. 1 s. 585—638.

Ks. Biskup nie tylko sam korzysta z bogatych zasobów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu, ale opracował dwie zwłaszcza pozycje, dzięki którym wspomniane Archiwum stało się dostępne dla szerokiego kręgu badaczy. Są to: *Katalog Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu, Rękopisy*, Lublin 1965—1968 (nadb. z półrocznika „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” t. 10—16) oraz *Wykaz regestrów dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu*, Warszawa 1970 ATK. Ponadto bp Urban regularnie organizuje w Muzeum Archidiecezjalnym wystawy, których tematyka bardzo często poświęcona

jest związkom kościelnym i narodowym Dolnego Śląska z Macierzą.

A. S.

POLAK DYREKTOREM PAPIESKIEGO MUZEUM MISYJNEGO

Polski werbista, o. Józef Penkowski został mianowany w marcu 1970 r. dyrektorem „Pontificio Museo Missionario-Etnologico” w Watykanie. Zajął on miejsce zmarłego przed dwoma laty o. Michała Schullera SVD. O. Penkowski ukończył Seminarium Duchowne w Pieniężnie, następnie studiował na KUL-u oraz na Uniwersytecie we Fryburgu Szwajcarskim.

A. S.

TABLICA PAMIĄTKOWA KU CZCI BPA LORKA

Dnia 4 stycznia br. w trzecią rocznicę śmierci bpa Jana Kantego Lorka, ordynariusza sandomierskiego, bp Piotr Gołębiowski, administrator apostolski, odprawił w katedrze mszę św. oraz dokonał poświęcenia tablicy nagrobkowej dla uczczenia pamięci zastępnego dla diecezji arcybiskupa.

A. S.

TABLICA PAMIĄTKOWA KU CZCI BPA CHOROMAŃSKIEGO

W uroczystość Bożego Narodzenia 1970 r. Ks. Kardynał-Prymas dokonał poświęcenia w archikatedrze warszawskiej tablicy pamiątkowej ku czci bpa Zygmunta Choromańskiego, sufragana warszawskiego i sekretarza Episkopatu Polski. Było to w drugą rocznicę jego śmierci.

A. S.

NEKROLOGI

Dnia 1 lutego 1970 r. zmarła w Łodzi matka Franciszka Wierzbicka, bernardynka. Urodziła się 24 stycznia 1897 r. w Winnikach pod Lwowem. W 15-tym roku życia wstąpiła do klasztoru SS. Bernardynek w Krakowie, gdzie w 1913 r. złożyła śluby zakonne. W r. 1921 na prośbę bpa A. S. Sapiehy, ordynariusza krakowskiego udała się z grupą kilku siostr do Wilna, aby objąć klasztor ufundowany przez rodzinę Sapiehów. Z okazji restauracji Obrazu Matki Boskiej Ostrobramskiej w 1927 r. przez prof. Rutkowskiego s. Franciszka zrobiła kopię obrazu, którą ujawniła swe zdolności malarskie. W związku z tym arcybiskup wileński R. Jalbrzykowski wysłał ją na własny koszt na pięcioletnie studia do Rzymu. Wkrótce po powrocie do Polski s. Wierzbicka została mistrzynią nowicjatu. W czasie II wojny światowej zmuszona była szukać schronienia w klasztorze SS. Bernardynek w Zakliczynie-Kończyskach. Stąd w kwietniu 1946 r. wyjechała do Łodzi i w porozumieniu z władzą diecezjalną założyła klasztor w Rudzle Pabianickiej. Przy nim otworzyła przedszkole i została jego pierwszą kierowniczką. Z inicjatywy brata Norberta Jaworskiego O. F. M. i dzięki życzliwości bpa M. Klepacza, ordynariusza łódzkiego, założyła drugi klasztor w Brzezinach koło Łodzi i przez trzy lata nim zarządzała. Potem dom ten objęły siostry z Chęcín. Dzięki nieustannej trosce m. Franciszki klasztor łódzki liczy obecnie 34 siostry i należy do najliczniejszych domów ss. bernardynek w Polsce. M. Wierzbicka umiała w harmonij-

ny sposób łączyć obowiązki przełożonej z pracą malarską, której poświęcała wiele czasu. Jej obrazy znajdują się w wielu kościołach i kaplicach naszego kraju oraz poza granicami. O rozmiarach jej pracy artystycznej może świadczyć liczba wykonanych z okazji Millennium 75 kopii Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Pogrzeb m. Wierzbickiej odbył się dnia 4 lutego 1970 r. Wzięli w nim udział biskupi: J. Fondaliński, J. Kulik i B. Bejze, który wygłosił przemówienie i poprowadził kondukt żałobny na cmentarzu.

A. S.

W Jerozolimie 16 lipca 1970 r. zmarł polski franciszkanin o. dr Aureliusz, Ludwik Borkowski. Urodził się 25 sierpnia 1887 r. w Sochocinie, w ziemi płockiej. Mając 15 lat opuścił dom rodzinny, aby zostać franciszkaninem w Ziemi Świętej. W r. 1902 przybył przez Odesę do Jaffy i Jerozolimy. Nauki gimnazjalne pobierał we franciszkańskich kolegiach w Emaus i Ain Karem. Nowicjat odbył w Nazarecie. Pierwsze śluby w Zakonie Braci Mniejszych złożył 15 II 1906 r. Na studia filozoficzne i teologiczne uczęszczał do seminariów w Betlejem i Jerozolimie. Święcenia kapłańskie otrzymał 21 XII 1912 r. W r. 1913 wyjechał do Ameryki. W Stanach Zjednoczonych pracował jako sekretarz dla spraw polskich w Komisariacie Ziemi Świętej aż do 1922 r. W tym samym czasie o. Borkowski studiował na Uniwersytecie Waszyngtońskim. W 1918 r. uzyskał doktorat z prawa kanonicznego za pracę pt. *De Confraternitatibus Ecclesiasticis* (druk. Washington 1918). W tym sa-

mym roku przełożył z angielskiego książkę dla młodzieży polskiej Cassilly Francis *Czym ja będę*. W Ameryce nawiązał żywe kontakty z Polonią, dzięki której mógł później poczynić niejedną inwestycję w sanktuariach Ziemi Świętej. W r. 1922 powrócił do Jerozolimy i objął stanowisko w sekretariacie Ziemi Świętej. W Jerozolimie pozostał już do końca życia.

O Borkowski kochał Polskę, rodaków. Przez całe życie uwieczniał polskie imię w Ziemi Świętej. Ze składek Polaków przebywających na obczyźnie wybudował polski ołtarz ku czci św. Antoniego w nowej bazylice Zwiastowania w Nazarecie. W bazylice tej umieścił także płaskorzeźbę Matki Boskiej Częstochowskiej. W czasie II wojny światowej roztoczył opiekę nad uchodźcami polskimi oraz nad żołnierzami II korpusu stacjonującego czasowo na terenie Palestyny. Dla nich wydał w języku polskim *Nowy Testament — cztery Ewangelie w jednej*. Obraz Chrystusa „Ego sum” z orłem polskim, zafundowany przez żołnierzy, o. Borkowski przeznaczył do bazyliki Konania. W latach pięćdziesiątych zaprojektował i zamówił w Wenecji 40 tablic z testem „Magnificat” w 40 językach, także w polskim. Przyozdobił nimi ściany parkanu okalającego kościół Nawiedzenia w Ain Karem. Położył duże zasługi przy powstawaniu innych pamiątek polskich: obu prymasowskich Domów Polskich, prowadzonych przez siostry elżbietanki dla pielgrzymów, tablicy z tekstem „Ojczyzna nasza” w kościele Karmelitanek, „Modlitwy Pańskiej” na Górze Oliwnej, ołtarza Matki Boskiej Częstochowskiej na cmentarzu przy koś-

ciele św. Piotra w Tyberadzie. Był inspiratorem fundacji wielkiego dzwonu „Emmanuel” dla kościoła franciszkańskiego przy bazylice Narodzenia w Betlejem. Oprowadzał wycieczki, opiekował się pielgrzymami, budził zainteresowanie i miłość do Jezusowej Ojczyzny. W 1934 r. ułożył *Przewodnik po Ziemi Świętej*, Jeruzolima 1934 (2 wyd. tamże 1942). Dla dzieci i młodzieży w 1936 r. przerobił i ozdobił ilustracjami *Żywot Pana Jezusa* ks. C. Angeliniego. Z wielkim pietyzmem pisywał też artykuły o świętych miejscach, o uroczystościach w sanktuarjach palestyńskich, dawał omówienia z zakresu biblistyki.

S. P.

Dnia 4 grudnia 1970 r. zmarł w warszawskim klasztorze OO. Kapucynów o. Efrek Stanisław Klawitter, artysta malarz i rzeźbiarz, w 76 roku życia, z tego 50 w zakonie i 45 w kapłaństwie. O. Efrek urodził się 6 grudnia 1894 r. w Kcyni, pow. Szubin. W r. 1919, po ukończeniu studiów artystycznych, wstąpił w Krakowie do Zakonu OO. Kapucynów. Jako kleryk wyjechał na dalsze studia teologiczne do Belgii, gdzie poznał i zaprzyjaźnił się z kardynałem D. Mercierem, prymasem Belgii. Z jego rąk otrzymał święcenia kapłańskie i na jego koszt odbywał studia artystyczne w Lowanium. Wśród bogatej spuścizny o. Efreka na uwagę zasługują: portret i sarkofag kard. Merciera w Malines, ilustracje do *Kwiatków św. Franciszka*, pejzaże Asyżu, freski i witraże w kościołach różnych krajów (Belgii, Francji, Hiszpanii, Niemiec i Włoch). Wiele

cennych jego rzeczy znajduje się w Kurii Generalnej Zakonu Kapucynów w Rzymie. W Polsce wykonał sarkofag kardynała E. Dalbora w katedrze poznańskiej, 16 płaskorzeźb przedstawiających sceny z życia św. Wojciecha na tle dziejów Polski (zniszczone przez Niemców w latach okupacji) oraz witraże w kościele w Inowrocławiu. O. Efrek niemal całe życie spędził poza granicami Polski. Dopiero przed pięciu laty powrócił do kraju i osiadł w warszawskim klasztorze OO. Kapucynów. Pogrzeb odbył się dnia 7 grudnia.

A. S.

XXV-LECIE WYKŁADÓW TEOLOGICZNYCH WE WROCŁAWIU W LATACH 1945—1970

Wrocław był niewątpliwie bardzo żywym ośrodkiem naukowym na polu teologicznym przed rokiem 1945. Działalność Wydziału Teologicznego należała do czołowych. Niektórzy profesorowie zdołali zyskać w świecie naukowym imię o europejskiej sławie. Erich Kleineidam w wydanej w Kolonii w 1961 roku książce pt. *Die katholisch-theologische Fakultät Breslau 1811—1945*, s. 121, zaznaczył, że z chwilą opuszczenia Wrocławia przez profesorów teologii w 1945 roku przed nadchodzącym obłędem miasta nastąpił „das Ende der katholisch-theologischen Fakultät der Universität Breslau”.

Nie wolno nam jednak zapomnieć, że w tymże roku (1945) w wyniku zwycięstwa i zmian politycznych uniwersyteckie ośrodki, promieniujące na byłych wschod-

nich rubieżach polskich, przeniosły się na Ziemię Odzyskaną z Wilna i Lwowa i rozpoczęły intensywną działalność, pragnąc wyrównać straszliwe straty i wyrwy dokonane w nauce polskiej przez przemoc okupacji. Nie zaniedbano też w powojennej rzeczywistości ze strony polskiej starań o reaktywowanie wydziału teologicznego we Wrocławiu. Myślano wtedy szczerze, mimo wielkich zniszczeń i trudności materialnych, o stworzeniu w nadodrzańskiej stolicy dolnośląskiej „promieniującego ośrodka naukowego”. Wnet po ustaniu zmagani wojennych, bo już w czerwcu 1945 roku, przybył do Wrocławia ks. prof. Józef Umiński, mający we Lwowie katedrę historii Kościoła w Polsce, a wówczas pracujący w Kielcach, i wraz ze swoimi kolegami lwowskimi usilnie zabiegał i czynił starania o utworzenie wydziału teologicznego przy rozpoczynającym działalność uniwersytecie wrocławskim. Przy wielkiej przychylności ówczesnych czynników kierowniczych staraniom tym świeciły optymistyczne nadzieje pełnej realizacji. Wszystko szło po jak najlepszej drodze. Ks. Umińskiemu polecono czynić starania o skompletowanie sił grona profesorskiego na wydziale teologicznym we Wrocławiu. Do realizacji tej pięknej myśli nie doszło w 1945 r. Dopiero w 1968 r. Kongregacja Seminariorów uznała Wyższe Seminarium Duchowne we Wrocławiu jako dalszy ciąg tutajszego wydziału teologicznego.

Niezależnie od zaistniałych trudności i nie spełnienia się nadziei w 1945 r. utworzenia wydziału teologicznego we Wrocławiu, musimy z naciskiem przypomnieć, że nauko-

we życie teologiczne w tym mieście bynajmniej nie zamario. Początki jego były zrazu skromne, ale świadczą o zdecydowanej woli tworzenia i szukania sposobów pokonania trudności.

Przejawem życia naukowo-teologicznego we Wrocławiu od 1945 roku były wykłady teologiczne. W okresie dwudziestopięciolecia dadzą się zauważyć w nich trzy zasadnicze momenty. Do pierwszych wykładów należy zaliczyć prelekcje wygłaszane na sesjach kurialnych z inicjatywy ówczesnego administratora apostolskiego, ks. Karola Milika. Do nich należy wykład ks. Wincentego Urbana pt. „Sprawność organizacyjna pierwotnych chrześcijan w prześladowaniach” oraz „Kościoły na Ostrowiu Tumskim we Wrocławiu”. Wykłady te wydrukowano później w organie Administracji Apostolskiej Dolnego Śląska „Wiadomości Kościelne” 1948 nr 6—7 s. 161—171. Drugim stadium wykładów teologicznych we Wrocławiu były prelekcje profesorów Seminarium Duchownego, jakie się odbywały po jego otwarciu w 1947 r. Do pierwszych prelegentów należał ks. prof. Józef Umiński z głośnym wówczas wykładem o obrządku słowiańskim w pierwotnej Polsce. Trzecie stadium rozpoczęło się w 1957 roku, kiedy to z inicjatywy ks. arcybiskupa Bolesława Kominka, w ramach Polskiego Towarzystwa Teologicznego zainicjowano wykłady z różnych dziedzin teologicznych dyscyplin. Wykłady te trwają do dziś. W 1969 r. na sesjach Rady Pedagogicznej w Seminarium Duchownym zaczęto mieć jeszcze specjalne wykłady. Wszystkich tych wykładów wygłoszonych we Wroc-

lawiu, głównie od 1957 r., w ramach Polskiego Towarzystwa Teologicznego było 132.

Zaintersowanie nimi było różne, jak i w innych środowiskach, raz większe, innym razem mniejsze. Trzeba z perspektywy czasu przyznać, że poziom ich był dobry, tematy były starannie opracowane, a żywa dyskusja świadczyła o ich potrzebie.

Uroczystych posiedzeń odbyło się cztery. Jedno z nich poświęcone było w 1962 r. uczczeniu 70-lecia urodzin ks. prof. Michała Wyszyńskiego, drugie w 1967 r. z okazji setnego wykładu teologicznego we Wrocławiu, a trzecie „Memoriae Nestoris apologetarum Poloniae — ks. prof. Szczepanowi Szydelskiemu 1872—1967”, czwarte w 1970 r. setnej rocznicy I Soboru Watykańskiego.

Zywiąmy nadzieję i przekonanie, że młody narybek naukowy na Dolnym Śląsku przejmie w swe ręce ten skromny dorobek, wykuwany w ciężkich warunkach materialnych, swoim trudem dołoży do niego nowe wartości i pięknie go pomnoży.

Bp W. Urban

SPRAWY BEATYFIKACYJNE

Na przestrzeni roku 1970 zostały wznowione względnie rozpoczęte starania o beatyfikację wielu Polaków i Polek.

I tak: bp Ignacy Tokarczuk ordynariusz przemyski został upoważniony przez Stolicę Apostolską do urzędowego rozpoczęcia procesu s. Leony Nastalówny ze Zgromadzenia SS. Służebniczek Starowiejskich, zmarłej 16 stycznia 1940 r.

23 lutego odbyło się w kościele

N. Maryi Panny w Toruniu nabożeństwo o beatyfikację Sługi Bożego ks. Wincentego Frelichowskiego, byłego wikariusza tamtejszej parafii, zmarłego 23 II 1945 r. w obozie koncentracyjnym w Dachau. Starania o beatyfikację rozpoczęto w r. 1964. Podczas koncelebrowanej mszy św. ks. Stefan Trzebiatowski nakreślił w przemówieniu sylwetkę ks. Frelichowskiego na tle warunków obozowego życia.

W Krakowie, po przeszło 50-letniej przerwie, wznowione zostały starania o beatyfikację Stanisława Kazimierczyka z Zakonu Kanoników Regularnych Laterańskich. Stanisław Kazimierczyk urodził się w 1433 r. w Kazimierzu przy Krakowie. Studia odbywał w Akademii Krakowskiej, uzyskując stopień bakałarza. W klasztorze pełnił funkcję wychowawcy kleryków i przez pewien czas zastępował przełożonego klasztoru Bożego Ciała na Kazimierzu. Zmarł w opinii świętości 3 maja 1489 r. Starania o wyniesienie na ołtarze Stanisława Kazimierczyka rozpoczęto na przełomie XIX i XX wieku. Obecny wicepostulator ks. dr Stefan Ryko CRL przeprowadził badania w archiwach polskich i zagranicznych, co pozwoliło na zebranie szerokiego materiału. Między innymi natrafili na nie znane dotąd najstarsze katalogi świętych polskich.

Równocześnie kanonicy regularni rozpoczęli zbieranie materiałów odnośnie życia i działalności jednego ze swoich członków ks. Franciszka Fabra, zmarłego w 1868 r. w Odporyszowie.

23 marca w Seminarium Duchownym w Poznaniu odbyła się akademicka ku czci Sługi Bożego ks.

Kazimierza Rolewskiego. W uroczystości udział wzięli: bp F. Jedwabski, bp T. Etter, ks. I. Posadzy oraz wielu zaproszonych gości, kapłanów i wiernych. Starania o beatyfikację ks. Rolewskiego rozpoczęto w r. 1966. Ks. Kazimierz Rolewski urodził się w 1887 r. w Poznaniu. W r. 1911 przyjął święcenia kapłańskie. Przez pewien czas działał w Saksonii. W 1928 r. został rektorem Seminarium Duchownego w Poznaniu. Zmarł w 1936 r.

Na terenie diecezji tarnowskiej trwają prace nad zakończeniem procesu informacyjnego Sługi Bożej Karoliny Kózkówny. Karolina Kózkówna urodziła się w r. 1898 we wsi Wał-Ruda, pow. Brzesko. W wieku 16 lat, 18 listopada 1914 r., zginęła z rąk żołnierza w obronie cnoty czystości. W 1917 r. na polecenie bpa L. Wałęgi zwłoki K. Kózkówny przeniesiono z cmentarza do grobu obok kościoła parafialnego w Zabawie. Proces informacyjny rozpoczął bp Jerzy Ablewicz 11 II 1965 r.

W dniu 4 marca odbyła się w Warszawie konferencja postulatorów i wicepostulatorów polskich spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych. Obradom przewodniczył ks. Władysław Padacz. W obradach zwrócono uwagę na konieczność szerszego uwzględnienia prawa beatyfikacyjnego w wykładach na Wydziale Prawa w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i Akademii Teologii Katolickiej. Jeszcze raz podkreślono fakt, że podstawą szerzenia kultu prywatnego jest dobrze opracowany życiorys Sługi Bożego. Na zakończenie konferencji obradujących postulatorów i wicepostulatorów przyjął Ks. Kardynał Prymas, który w przemówieniu

zwrócił uwagę na znaczenie i rolę postulatora w procesie beatyfikacyjnym, oraz na delikatność jego misji.

Z. J.

900-LECIE OPACTWA BENEDYKTYNÓW W LUBINIU

13 września odbyły się uroczystości jubileuszowe 900-lecia parafii w Lubiniu (woj. poznańskie), byłego opactwa benedyktyńskiego. Na uroczystości przybyli: ks. arcybp A. Baraniak, bp W. Urban, bp F. Jedwabski, przeor klasztoru tyneckiego, liczne duchowieństwo i tłumy wiernych. Ks. bp Urban wiele miejsca poświęcił w przemówieniu przeszłości Lubinia i pionierskiej pracy zakonów na ziemiach polskich. Na zakończenie uroczystości udzielono Sakramentu Bierzmowania.

Lubin początkami swymi sięga 1070 r., kiedy to w Lubiniu zostało utworzone opactwo benedyktyńskie. Fundatorami klasztoru byli członkowie rodu Awdanów. Benedyktyni założyli kościoły parafialne w 19 pobliskich wioskach i miasteczkach, w tym kilka prepozytur zakonnych podległych klasztorowi w Lubiniu. Przez wieki swego istnienia opactwo w Lubiniu było jednym z głównych ośrodków kulturalnych w Polsce wczesnopiastowskiej. W klasztorze lubińskim powstały słynne bogato iluminowane rękopisy XII wieku i wiele innych cennych dzieł, które mieściła tamtejsza biblioteka. W r. 1797 Prusacy pozbawili zakonników rozległych dóbr ziemskich, a w r. 1836, po rozgrabieniu biblioteki, zamknęli klasztor. Benedyktyni wrócili do opactwa w Lubiniu w r. 1924

podejmując na nowo pracę w parafii. W 1958 r. przekazali parafię wraz z obu kościołami w zarząd archidiecezji.

Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny sięga początkami swymi XI wieku. Kilkakrotna przebudowa kościoła zmieniła jego pierwotny styl gotycki na barokowy. Drugi kościół, pod wezwaniem św. Leonarda, istniał już w wieku XII i do dzisiejszego dnia stanowi jeden z cenniejszych zabytków architektury romańsko-gotyckiej.

Z. J.

PIEGRZYMKI POLSKICH KSIĘŻY B. WIĘZNIÓW OBOZU W DACHAU

W rocznicę 25-lecia wyzwolenia obozu koncentracyjnego w Dachau oraz dla uczczenia złotego jubileuszu kapłaństwa papieża Pawła VI, udała się przez Dachau do Rzymu pielgrzymka polskich kapłanów. Większość z nich to byli więźniowie obozów zagłady. Punktem zbornym była Kudowa Zdrój, skąd 18 maja 1970 r. wyjechało pięć autokarów z 220 księżmi, w tym 5 biskupów. Pielgrzymi udali się przez Pragę, gdzie zatrzymali się na krótki czas, Gusen, Mauthausen do Dachau. Na miejscu obozu koncentracyjnego w Dachau odprawiono nabożeństwo dziękczynne za ocalenie z obozu śmierci. Do zebranych przemawiali kardynał Doepfner i ks. bp Nowicki. Po nabożeństwie została wmurowana tablica pamiątkowa ku czci pomordowanych w Dachau. Następnie z Monachium pielgrzymka udała się przez Alpy do Włoch. Po drodze do Rzymu zatrzymywała się w Padwie,

Bolonii i Florencji, a do Rzymu przybyła 24 maja wieczorem. Pierwsze spotkanie z pap. Pawłem VI miało miejsce 28 maja, w uroczystość Bożego Ciała. Podczas przemówienia papież kilkakrotnie zwracał się do polskich księży. 30 maja o godz. 12 polscy pielgrzymi zostali przyjęci przez papieża na audiencji.

W dalszym ciągu pobytu w Rzymie kapłani — byli więźniowie Dachau — spotkali się z kilkoma dostojnikami kościelnymi, między innymi z Sekretarzem Stanu kard. Villot, kard. Seperem, kard. Angelo Dell'Acqua i innymi. Wszędzie Polacy byli przyjmowani niezmiernie serdecznie, wzbudzali szacunek dla Kościoła w Polsce i Ojczyzny.

W drodze powrotnej do kraju pielgrzymi zatrzymali się w Wiedniu, gdzie odwiedzili dom księży zmartwychwstańców. Stamtąd autokarami powrócili do Polski.

Z. J.

ZAGRANICZNI BISKUPI W POLSCE

Pierwszy raz po zakończeniu wojny przybył do Polski w r. 1970 na dłuższy odpoczynek nasz rodak arcybp Adam Kozłowiecki. Ks. arcybp Kozłowiecki urodził się 1 IV 1911 w Hucie Komorowskiej, diecezja przemyska. Wstąpił do Zakonu Ojców Jezuitów. Święcenia kapłańskie przyjął w roku 1937. W czasie wojny był więźniem obozów koncentracyjnych w Oświęcimiu i Dachau. Po wyjściu z obozu wyjechał na pracę misyjną do Zambii. W 1955 r. otrzymał sakrę biskupią, w cztery lata później Jan XXIII mianował go metropolitą nowo

utworzonej prowincji kościelnej ze stolicą w Lusace. W roku 1969 zrezygnował z zajmowanego stanowiska na korzyść miejscowego arcybiskupa Milingo.

W czasie podróży po Polsce odwiedził swe rodzinne strony. Wygłosił wiele odczytów, miał okazję spotkać się ze środowiskami zarówno duchownych jak i świeckich. 11 IV w „Bobolanum” w Warszawie wygłosił konferencję na temat roli białego misjonarza w dzisiejszej Afryce. 20 maja odwiedził redakcję „Przewodnika Katolickiego”. Spotkał się także ze studentami KUL-u, gdzie 1 VI wygłosił referat na temat misji katolickich w Afryce.

Z wizytą arcybpa Kozłowieckiego w Polsce zbiegła się wizyta w naszym kraju jego następcy na stolicy biskupiej w Lusace, ks. arcybpa Emmanuela Milingo. Arcybiskup Milingo jest rodowitym Zambijczykiem. Początkowo uczęszczał do szkoły misyjnej, studia odbywał w Rzymie. Z zamiłowania jest muzykiem. Sakrę biskupią otrzymał z rąk Pawła VI w r. 1969 w Ugandzie. W Polsce odwiedził kilka diecezji. 11 maja został przyjęty przez Kardynała Prymasa Polski, 13 maja był gościem ks. kard. K. Wojtyły w Krakowie. 18 maja opuścił Polskę udając się do Rzymu.

22 kwietnia przybył do Polski Sekretarz Kongregacji Ewangelizacji Narodów arcybp Sergiusz Pignedoli. 23 kwietnia arcybp odprawił uroczystą mszę św. w domu Zgromadzenia SS. Franciszkanek Maryi w Warszawie, które wysłała największą liczbę członków na misje. W czasie kilkudniowego pobytu w Polsce wygłosił wiele odczytów. 25 tegoż mie-

siąca odleciał z Warszawy do Moskwy.

Od 3—20 sierpnia przebywał w Polsce ks. bp Jean Sauvage, ordynariusz diecezji Annecy we Francji. Do Polski przybył na zaproszenie bpa Majdańskiego z Włocławka. Zwiedził Palmiry, Żelazową Wolę, Oświęcim, Kraków, Ziemię Zachodnią i Północną i Częstochowę. Bp Sauvage jest siedemnastym następcą św. Franciszka Salezego na tej stolicy biskupiej.

W dniach od 10—27 września przebywał w Polsce ks. bp Stanisław Brzana, Amerykanin polskiego pochodzenia.

W dniach od 29 września do 3 października bawił w naszym kraju ks. bp Sebastian Francisco Mathias Fernandes, ordynariusz diecezji Mysore w Indiach. Odwiedził rodziny pracujących w Indiach polskich misjonarzy, zwiedził Warszawę, Płock, Częstochowę, Kraków. Była to pierwsza wizyta biskupa azjatyckiego w Polsce.

Od 7—12 listopada odbywał podróż po Polsce ks. bp Alfred Abramowicz, sufragan diecezji chicagowskiej i dyrektor Ligi Katolickiej w USA. Ks. bpowi Abramowiczowi towarzyszyli współpracownicy z Ligi Katolickiej. Bp Abramowicz jest Amerykaninem polskiego pochodzenia. W czasie podróży po Polsce zwiedził Warszawę, Kraków, Nową Hutę, Oświęcim, Tarnów, Niepokalanów i Żelazową Wolę. W udzielonym wywiadzie bp Abramowicz oświadczył, że przybył do Polski po to, by poznać Ojczyznę ojca i matki, oraz by zorientować się w obecnym stanie potrzeb Kościoła w Polsce.

Z. J.

PRZEŁOŻENI GENERALNI ZAKONÓW W POLSCE

Na przestrzeni minionego roku odwiedzili Polskę przełożeni generalni kilku zakonów.

W maju bawił z wizytą w Polsce przełożony generalny ojców pijarów ks. Laureanus Suarez, wraz z asystentem generalnym dla Europy Centralnej ks. Jerzym Santhą. Ksiądz general spotkał się z księżmi, klerykami i uczniami pijarskiego liceum w Krakowie. 14 maja złożył wizytę sekretarzowi Episkopatu Polskiego ks. bpowi Bronisławowi Dąbrowskiemu.

W dniach od 5 do 26 maja przebywał w Polsce przełożony generalny Zgromadzenia Misjonarzy św. Wincentego a Paulo i Zgromadzenia SS. Miłosierdzia, ks. James W. Richardson, oraz asystent Kurii Generalnej ks. Florian Kapuściak. Obaj goście zwiedzili Częstochowę, Oświęcim i wiele innych miast. Celem wizyty ks. Richardsona było poznanie polskich prowincji obu Zgromadzeń, oraz zorientowanie się w ich odnowie.

Dnia 28 maja przybyła do Polski przełożona generalna Zgromadzenia Najświętszego Serca Jezusowego, m. Josepha Bulto. Towarzyszyła jej m. Barbara Nicholls. 4 maja matka generalna została przyjęta na audiencji przez ks. Kardynała Prymasa Polski. 16 czerwca opuściła Polskę.

Od 19 do 25 czerwca gościł w Polsce general Zgromadzenia Słowa Bożego, ks. Jan Musiński. Ks. Jan Musiński, urodzony w 1918 r. w Stanach Zjednoczonych, jest pierwszym Słowianinem na tym stanowisku.

Po raz pierwszy od 31 lat przybył do Polski general Zgromadzenia Marianów, ks. Józef Sielski, wraz z ekonomem generalnym ks. Zenonem Rosloniem. Obaj goście przebywali w Polsce 2 miesiące.

Od 11—25 września przebywał w Polsce general oo. Dominikanów o. Aniceto Fernandez.

16 listopada przyjechał do Polski general Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego ks. Józef Obuchowski. Wziął on udział w uroczystościach 25-lecia pracy Zgromadzenia na Ziemiach Zachodnich. Z Polski udał się do placówek Zgromadzenia w Bułgarii i Austrii.

W dniach od 28 listopada do 5 grudnia przebywał w Polsce general Zgromadzenia Misjonarzy Synów Niepokalanego Serca Maryi, zwanych popularnie Zgromadzeniem Klaretynów, ks. Antoni Leghisa, Jugosłowianin. Podczas pobytu w Polsce został przyjęty przez obu Księżów Kardynałów. Zwiedzili także Oświęcim, Częstochowę, Łódź i Ziemię Zachodnią. Była to pierwsza wizyta generała tego Zgromadzenia w Polsce po zakończeniu II wojny światowej.

Z. J.

SPROSTOWANIE

W XXXIII tomie „Naszej Przyszłości” w artykule Ks. Jana Kusia pt. „Kościół św. Katarzyny w Krakowie” na stronie 55 podano mylnie datę rozpoczęcia pracy pedagogicznej przez pp. augustianki. Pracy tej oddawały się one już od roku 1666 na mocy dyplomu erekcyjnego Piotra Lanfranks z Ankony, generała Zakonu augustiańskiego, prowadząc szkołę dla dziewcząt dochodzących oraz zakład naukowo-wychowawczy dla panienek z poza Krakowa, tak zwaną pensję.

W roku 1907 wybudowano nowy gmach szkolny, gdyż dotychczasowy nie mógł już pomieścić wciąż wzrastającej liczby uczennic 3-klasowej szkoły wydziałowej w połączeniu z 4-klasową szkołą prowadzoną przez pp. augustianki. W starym budynku szkolnym prowadzono klasztor.

